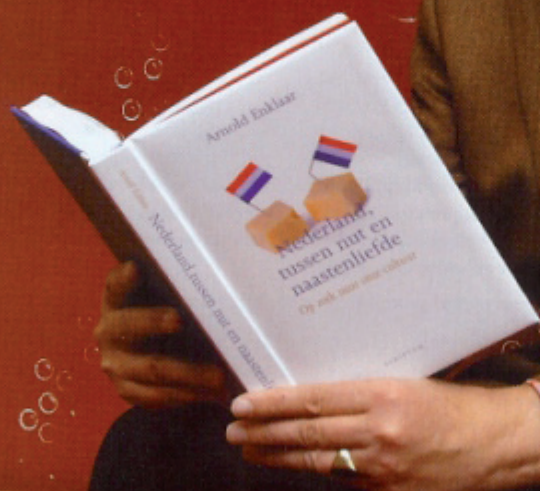

Arnold Enklaar

- Geboren in 1957, Tweekelo (Enschede)
1968-1975 Gymnasium A
1975-1983 Studie Klassieke talen en
Archeologie, Leiden
1982-1983 Archeologisch onderzoek
in Egypte
1985-1987 Docent archeologie aan de
Universiteit van Amsterdam
1987-1994 Leraar Klassieke talen en
Economie
1992-2001 Biologische boer met vleesvee
1994-heden Lid van de gemeenteraad van
Enschede voor de VVD
2005 Oprichter van Uçar & Enklaar,
bureau voor culturele
consultancy

Enschedees raadslid somber gestemd over integratie in Nederland

‘De Nederlandse cultuur wordt niet begrepen’

Alle goede bedoelingen ten spijt, de integratie verloopt moeizaam. En dat verandert de komende decennia niet, zo lang allochtonen de Nederlandse cultuur niet begrijpen, verwacht het Enschedese gemeenteraadslid Arnold Enklaar. ‘Ayaan Hirsi Ali snapt er ook niets van.’ En prinses Máxima had het bij het verkeerde eind.

Twee voorbeelden van botsende culturen. Als de Britse onderwijzeres Gillian Gibbons zich goed had verdiept in de Soedanese cultuur, had ze misschien niet toegestaan dat haar leerlingen een teddybeer Mohammed zouden noemen en had ze nu nog gewoon voor de klas gestaan.

Als die jonge Turkse vrouw zich goed had verdiept in de Nederlandse cultuur, had ze misschien wel een aanbod van het uitzendbureau gekregen. Toen men haar vroeg wat voor soort werk zij zocht, antwoordde ze: ‘Maakt niet uit’. Ze bedoelde te zeggen, dat ze bereid was alles te accepteren omdat ze graag wilde werken. De medewerker van het uitzendbureau interpreteerde haar reactie als: ‘Weer zo iemand die niet weet wat-ie wil. Dan moet ik het weer gaan uitzoeken. Ze kijkt het maar. Nee, we hebben op dit ogenblik niks.’

Het Enschedese raadslid Arnold Enklaar (VVD) kent het tweede voorbeeld uit zijn eigen praktijk. Enklaar is de helft van het cultureel adviesbureau Uçar & Enklaar, dat onder andere adviseert in gevallen waar culturele verschillen een rol spelen. Onlangs publiceerde hij een dik boek: *Nederland, tussen nut en naastenliefde – op zoek naar onze cultuur*. Het geeft volgens hem antwoord op prangende, actuele vragen als ‘Is een discussie over normen en waarden zinvol’ en ‘Moeten immigranten zich aanpassen aan onze cultuur’.

Dat het boek verscheen op het moment dat intellectueel Nederland over de opmerking van prinses Máxima (‘De Nederlandse identiteit bestaat niet’) heen buitelde, was toeval. ‘Ik was er al drie jaar mee bezig.’

Máxima, zegt Enklaar, had geen gelijk. ‘Als lid van het Koninklijk Huis had ze haar vingers nooit mogen branden aan een gevoelige discussie over de Nederlandse cultuur. Maar los daarvan ben ik het ook niet met haar eens. Of je het nu identiteit noemt of cultuur, feit is dat er wel degelijk zo iets is als de Nederlandse cultuur. En ook dat er sprake is van een enorme clash met andere culturen. Daarom zou het integratiedebat vooral over cultuur moeten gaan.’

De uitkomst van de clash staat voor Enklaar vast: ‘De Nederlandse cultuur zal overwinnen, dornweg omdat er veel meer Nederlanders zijn dan mensen met andere culturele achtergronden. En nee, er zal niet zo iets ontstaan als een nieuwe cultuur, met wat Nederlandse, Turkse, Suri-naamse of Somalische elementen. Dat iedereen pizza’s en shoarma in Nederland normaal vindt, is slechts de buitenkant en zegt niets over de Nederlandse cultuur.’

Zelfbeschikking

Enklaar noemt de drie meest markante waarden van de Nederlandse cultuur: overeenstemming, gelijkheid en zelfbeschikking. ‘We zoeken altijd naar consensus, we houden niet van conflicten. Daar-

naast koesteren we het beeld van gelijkheid: er is hier geen waardering voor wie excelleert, zijn hoofd boven het maaiveld uitsteekt en zich beter voelt dan een ander. We hebben geen helden. Tot zover verschilt de Nederlandse cultuur niet veel van de Zweedse of de Deense, waar we in Europa de meeste overeenkomsten mee hebben. De derde waarde echter is typisch voor Nederland: iedereen moet zelf weten wat hij doet, een ander heeft geen recht jou te vertellen wat je moet doen. Wij willen niet afhankelijk zijn van anderen, van ouders, overheid of kerk. Kinderen krijgen met de paplepel ingegoten dat ze over alles een mening moeten hebben, mondigheid is belangrijk.' Die zelfbeschikking als belangrijke waarde uit zich ook in de Nederlandse variant van tolerantie. Waar bijvoorbeeld de Fransen onder tolerantie respect en begrip voor andersdenkenden verstaan, bestaat tolerantie in Nederland vooral uit: anderen moeten zelf weten wat ze doen, als ik er maar geen last van heb. Tolerantie in Nederland komt niet voort uit begrip en respect, maar uit ongeïnteresseerdheid of in ieder geval uit de gedachte dat als men de ander de gelegenheid geeft zijn gang te gaan, men ook zichzelf dat recht voorbehoudt, schrijft Enklaar in zijn boek.

Het is een constatering, geen waardeoordeel. De boodschap die hij wil overbrengen is, dat de integratie een stuk gemakkelijker zou verlopen als allochtonen zich zouden aanpassen aan de dominante, Nederlandse cultuur. Maar dan moeten zij die cultuur wel begrijpen. Doen zij dat niet, dan leidt dat tot misverstanden – zoals in het voorbeeld van de Turkse vrouw bij het uitzendbureau –, frustratie en onbegrip.

En het probleem begint bij het onderwijs.

Onderwijs

Enklaar: 'Het lastige met cultuur is, dat je het met de moedermelk binnen krijgt en dat je het je leven lang met je mee blijft dragen. Zelf heb ik jaren in Egypte gewerkt en me daar de eerste tijd heel verloren en machteloos gevoeld. Ik kende de nuances van de taal niet. Pas na lange tijd begon ik de cultuur te doorgronden. Daar heb ik me aan aangepast en sindsdien ging het veel beter.'

Ook al krijgen allochtone kinderen op een Nederlandse school les van een Ne-

'Als ik in de raad zeg dat we van de zwarte scholen af moeten, dan gaan de stekels omhoog'

derlandse juf of meester, dan betekent dat nog niet dat hun de Nederlandse cultuur wordt bijgebracht. 'Zeker als er veel kinderen uit dezelfde bevolkingsgroep op een school of in een klas zitten, zullen zij elkaar opzoeken. Zij komen niet of nauwelijks in contact met autochtone Nederlanders. Ze leren Nederlands, ze kunnen de taal lezen, maar het is technisch lezen, niet begrijpend lezen. De gevoelswaarde van de taal snappen ze niet. Een docent kan die ook niet uitleggen. Dan is het niet gek dat ze later, op de middelbare school, alsnog onderuitgaan.' Ook hier komt de waarde 'zelfbeschikking' weer om de hoek kijken. 'Ouders moeten hun kinderen op een school van hun eigen keuze kunnen doen, vinden wij. Dat betekent dat er zwarte en witte scholen ontstaan. Niets ten nadele van de zwarte scholen: zij doen ontzettend hun best en ze leveren prima prestaties, dat zie ik ook in mijn eigen stad. En toch houdt die keuze voor de zelfbeschikking het probleem in stand. Als ik in de raad zeg dat we van de zwarte scholen af moeten, dan gaan de stekels omhoog: kom niet aan de vrijheid van mensen om hun eigen onderwijs te kiezen. Dus moet je zoeken naar alternatieve, slimme routes om toch je punt te maken.'

Raad

Enklaar is tevreden over de samenwerking in de Enschedese raad. Op zijn initiatief praten de woordvoerders van links tot rechts regelmatig met elkaar. 'Er is pas een integratienota opgesteld, we zijn daar redelijk eensgezind over. Je moet de dialoog wel organiseren en niet te veel statements willen maken. Dingen in het openbaar roepen is leuk, maar door alle publiciteit die daardoor loskomt, krijgt een onderwerp een eigen dynamiek waar het niet bij is gebaat. Belangrijk is, dat je iets dóét. Dat betekent veel in stilte achter de schermen werken en zoeken naar praktische oplossingen.'

Hij is enthousiast over het Rotterdamse idee om te bepalen dat scholen voor maximaal zeventig procent uit Nederlandse en voor dertig procent uit allochtone leerlingen mogen bestaan. 'Daarmee houdt je de vrije schoolkeuze in stand. Maar wanneer je als witte Nederlander de pech hebt om je kind aan te melden als die grens van zeventig procent witte kinderen al is bereikt, dan moet je naar een andere school. Het is een manier waarop de overheid kan sturen. Dit soort creatieve ideeën is echt nodig om uit de vicieuze cirkel te komen.'

Enklaar is somber gestemd over de integratie in Nederland. 'Minister Vogelaar had gelijk toen ze zei dat het nog veertig, vijftig jaar gaat duren voor we echt van integratie kunnen spreken. Sommigen wijzen naar de Verenigde Staten als voorbeeld van goede integratie. Daarbij vergeten ze, dat het daar ook heel lang heeft geduurd en dat het proces bepaald niet pijnloos is verlopen. De mafia kon ontstaan, omdat de Italianen niet als groep in de samenleving werden opgenomen.'

Prinsessengedrag

Dat individuen succesvol kunnen integreren, bewijst Ahmed Aboutaleb. 'Een sociaal vaardig mens. Hij kent de gevoeligheden, weet wat we in Nederland belangrijk vinden.' Hoe anders is Ayaan Hirsi Ali. Enklaar: 'Toen zij nog bij de Wiardi Beckman Stichting werkte, schreef ze een heldere analyse over integratie. Haar conclusie was, dat de oorzaak van het probleem moest worden gezocht in de cultuurverschillen. Maar zelf handelt ze daar absoluut niet naar. In alles straalt zij uit dat zij de dochter van een Somalische stamleider is. Ze vertoont prinsessengedrag, doet ook uitspraken die hier slecht vallen. Hirsi Ali neemt moedige standpunten in en zal daar eindelijk aan vasthouden, nooit opgeven of ook maar een duimbreed wijken. Dat valt hier niet goed, Nederlanders zoeken naar oplossingen, compromissen. Ayaan snapt niets van onze cultuur, ze kent de spelregels niet. Harde, agressieve standpunten innemen, dat is veel Amerikaans. Geen wonder dat zij daar wordt bewonderd.'

Nederland, tussen nut en naastenliefde – Op zoek naar onze cultuur, door Arnold Enklaar. isbn 9789055945238, 330 pgs., € 27,50. Scriptum Publishers, Schiedam, www.scriptum.nl.